



Hiilineutraali Suomi 2035 - Ilmastolain uudistus

Suomen kaasuyhdistyksen seminaari

Elina Vaara, @Vaara_Elina

Ympäristöministeriö

05.11.2020

Aiheina:

- Mikä ilmastolaki on?
- Miten sitä uudistetaan?
- Kuulemiset
- Selvitykset



Mikä ilmastolaki on?

- Vähintään 80 prosentin kasvihuonekaasujen päästövähennystavoite vuodelle 2050 verrattuna vuoteen 1990
- Hallinnon toimintaa ohjaava suunnittelu- ja seurantajärjestelmä
- Ministeriöiden välinen työnjako:
 - Keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma (YM) kerran vaalikaudessa
 - Keskipitkän aikavälin suunnitelma (KAISU) koskee päästökauppasektorin ulkopuolisia päästöjä
 - Vähintään kerran kymmenessä vuodessa hyväksyttävä pitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma (TEM)
 - Ilmastonmuutoksen kansallinen sopeutumissuunnitelma (MMM)



Mikä ilmastolaki on?

- Eduskunnan roolin ja yleisön osallistumismahdollisuuksien vahvistaminen ilmastopolitiikassa
- Ilmastovuosikertomuksen myötä eduskunta saa tietoa ilmastotavoitteiden toteutumisesta ja käytössä olevien toimien vaikuttavuudesta
- Ilmastolaissa säädetään myös ilmastopaneelin asettamisesta



Ilmastolain uudistamisen tavoitteet

Hallitusohjelmassa on lukuisia kirjauksia ilmastolain uudistamisesta:

- Suomen tavoitteena on saavuttaa hiilineutraalius 2035 mennessä
- **Hallitusohjelmassa ilmastolain uudistamisella on tärkeä rooli:**
 - *Ilmastolain ohjausvaikutuksia vahvistetaan nykyisestä*
 - *Lakia päivitetään siten, että tavoite hiilineutraaliudesta vuoteen 2035 mennessä toteutuu.*
 - *Vuoden 2050 tavoite päivitetään ja lakiin lisätään hiilineutraaliuspolkua vastaavat päästövähennystavoitteet vuosille 2030 ja 2040.*
 - *Maankäyttösektori ja hiilinielujen vahvistamista koskeva tavoite otetaan mukaan lakiin*

Ilmastolain uudistamisen tavoitteet

- Valtiontalouden tarkastusvirasto ja oikeuskanslerinvirasto ovat kiinnittäneet huomiota ilmastopaneelia koskeviin sääntelytarpeisiin
 - Julkinen hallintotehtävä ja säännösten vastaaminen paneelin tosiasiallisen toiminnan kanssa
- Eduskunta edellyttää ympäristövaliokunnan mietinnön (YmVM 1/2020 vp) mukaisesti ilmastovuosikertomuksen kehittämiseen
 - Strategisuus, kokonaisvaltaisuus
 - Yhteiskunnallinen keskustelu



Ilmastolain uudistuksen laajuus: Käsiteltävät teemat

Tavoitteenasettelu

Hallitusohjelman mukaisten ilmastotavoitteiden sisällyttäminen ilmastolakiin

Suunnittelujärjestelmä

Suunnittelujärjestelmän muuttaminen vastaamaan tavoitteenasettelun tarpeita

Ilmastovuosikertomus

Eduskunnan suositukset vuosikertomuksen kehittämisestä

Kuntien ja alueiden rooli suunnittelussa

Kuntien ilmastosuunnittelu

Sopeutumissuunnitelma

Sopeutumissuunnittelun kehittäminen

Ilmastopaneeli

Laillisuusvalvonnan edellyttämät muutokset

Perus- ja ihmisoikeuksien edistäminen

Erytisesti osallistumisoikeudet



Ilmastolain uudistamista valmisteleva työryhmä

- Työryhmä (YM, TEM, MMM, LVM, OM, VM) on kokoontunut tammi-lokakuussa 2020 kolmen viikon välein yhteensä kaksitoista kertaa
- Lisäksi työryhmä käsittelee HE:n vaikutusarviota, valmistelua tukevia selvityksiä ja mahdollisia tarpeita jatkotyölle
 - Ilmastolain kytkennät
 - Ilmastolain uudet keinot
- Työryhmä on kokouksissaan käsitellyt seuraavia ilmastolain muutostarpeisiin liittyviä substanssiaiheita:
 - Tavoitteenasettelua koskevat määräykset ja hiilineutraalituspolku
 - Ilmastolain mukainen suunnittelujärjestelmä (6 §)
 - Sopeutumissuunnitelma (8 §)
 - Ilmastovuosikertomus (14 §)
 - Ilmastopaneeli (16 §)
 - EU:n ilmastolakiehdotus
 - Perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen
 - Kuntien ja alueiden ilmastotyö



”Hienoa, että teette tällaista”

- Osallistuja, Tampere, 27.1.2020

- Kohderyhminä erityisesti saamelaiset ja nuoret
- Ilmastolain uudistamista koskeva webkysely (11.11-9.12.2019)
 - 2500 vastausta, kuudella eri kielellä, vastauksia n. 20 eri saamenkielillä
- Kirjastokiertue (HKI –TRE – SJK – RO – INARI; 15.1.2020-30.1.2020)
- Sidosryhmien aamukahvitilaisuudet
 - Maankäyttö- ja metsätalous; 2.3.
 - Elinkeinoelämä; 5.3.
 - Kunnat ja alueet; 1.4.
 - Oikeustieteilijät; 16.4.

”Avoimuus”
”Läpinäkyvyys”
”Kaikki mukaan”
”Ilmastolakia
uudistetaan yhdessä”



”Hienoa, että teette tällaista”

- Osallistuja, Tampere, 27.1.2020

- Tapaaminen tammikuussa saamelaiskäräjien kanssa
- Saamelaisnuorten kuuleminen kesäkuussa
- Ilmastonälkälakkolaisten kuuleminen
- Erätaukokeskustelut syys-lokakuussa (Ii ja Enontekiö, Lieksa, Pieksänmäki)
- Saamelaiskäräjälain mukaiset neuvottelut 27.11
- Ota kantaa –kysely perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisesta
- Blogikirjoituksia ja nostoja YM:n kanavissa perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisesta
- HE:n esittelytilaisuus alkuvuonna: mahdollisuus lausua luonnoksesta



Nuorten ja lasten kuuleminen

- Nuoret, ilmastonmuutos ja pyöreä pöytä (marraskuu 2019)
- Nuorten testiryhmä kommentoi kysymyksiä (marraskuu 2019)
- Verkkokysely instagramissa
- Lapset valtaavat valtioneuvoston (marraskuu 2019)
- Nuorten tapaaminen (joulukuu)
- Erätauko-säätiön kanssa yhteistyö (syksy 2020)
Nuorten Agenda 2030 –ryhmä ja YK-nuoret
- **Saamelaisnuorten kuuleminen, kesäkuu 2020**
- ALL-YOUTH STN –hanke ja digiraati nuorille: syksy 2019-syksy 2020

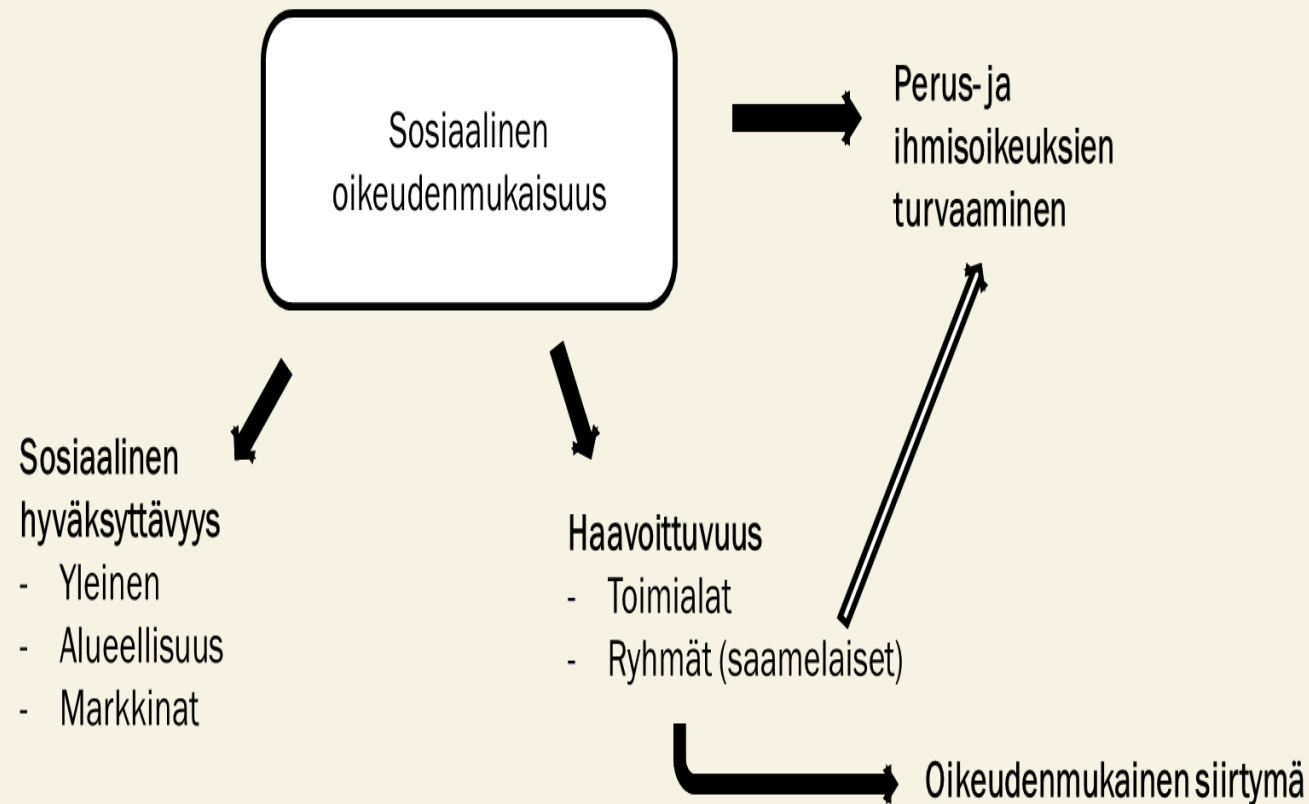


Huomioita saamelaisten kuulemisista

- Alkuperäiskansojen oikeuksien tunnistaminen lain tasolla
 - Heikentämiskielto ja edistämisvelvoitteen tunnistaminen ilmastolaissa
- Perinnetiedon hyödyntäminen
- Kuuleminen pitää ottaa tosissaan: yhteisötason kuuleminen (kyläyhteisöt ja siidat)
- Green colonialism: saamelaisalueen hyödyntäminen maalataan vihreäksi ja perustellaan ilmastonmuutoksen vastaisilla vaikutuksilla.



Ilmastolain uudistus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus



Tiivistetyt viestit kuulemisista



Lähde: YM, kuvapankki

- Kuuleminen on koettu **tärkeäksi** (erityisesti nuoret) ja osallistuminen tulee turvata uudessa ilmastolaissa
- **Hallitusohjelmakirjaukset** tulee ottaa tosissaan. Hiilineutraalisuus 2035 tavoite on saatava lakiin.
- Ilmastolain tulee olla **läpinäkyvä, konkreettinen, ekologisia ratkaisuja tukeva ja velvoittava laki**
- Lain tulee koskea **kaikkia ja kaikkea, ei vain valtion viranomaisia ja tiettyjä päästölähteitä**
- Lain tulee edistää ja tukea **perus- ja ihmisoikeuksia**: keskiössä ilmastonmuutokselle haavoittuvat ryhmät, muutoksenhaku ja tiedonsaantioikeus
- **Oikeudenmukainen siirtymä** tulee huomioida lakia ja toimia kehitettäessä



Säädösvalmistelua tukevat selvitykset

- Ekroos *et al.* selvitys ”Ilmastolain kytkennöistä muuhun lainsäädäntöön sekä perus- ja ihmisoikeuskysymyksiin”, <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/46759>
 - Selvityksen keskiössä ovat ilmastolain kytkentämahdollisuudet muuhun kansalliseen lainsäädäntöön.
 - Selvityksen keskeinen osa on laaja lainsäädäntökatsaus, jossa käydään läpi lainsäädäntö, jolla voi olla olennaisia vaikutuksia mahdollisen ilmastolain tavoitteiden saavuttamiseen.
 - Katsauksen keskiössä ovat ympäristö-, energia- ja luonnonvarasäädökset, mutta myös monien muiden sektoreiden lainsäädäntöä hallinnon järjestämisestä verotukseen on tarkasteltu. Sektorikatsauksiin on sisällytetty myös arvioita lainsäädännön kehittämismahdollisuuksista.
 - Lisäksi selvityksessä käydään läpi ilmastosäätelyn kytkentöjä perus- ja ihmisoikeuksiin sekä arvioidaan osallistumismahdollisuuksien riittävyyttä ja kehittämismahdollisuuksia.



Säädösvalmistelua tukevat selvitykset

- **VN-TEAS-hanke UUSILMA** tarkastelee, miten päästöbudjetit, päästökompensaatiot ja hiilimarkkinoiden laajennus nieluihin voisivat vahvistaa nykyistä ilmastolakia.
 - Monipuolinen konsortio (SYKE, HY, IL, Ekroos & Kiviniemi, Tyrsky)
 - Ilmastolainsäädäntöä on kehitettävä siten, että se muodostaisi nykyistä eheämmän kokonaisuuden käsitellä päästöjä ja nieluja. Eri hallinnonalojen yhteistyö on ratkaisevaa päästötavoitteiden saavuttamiseksi.
-
- **Selvitysten johtopäätökset ja suositukset**
 - tukevat säädösvalmistelutyötä
 - antavat aineksia ilmastonäkökohtien huomioimiseen lainsäädännössä ja viranomaistyössä laajemmin
 - kartoittavat tarpeita jatkotyölle.



Kiitos!



Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment



Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi